

2.3 Zmiany gospodarcze i społeczne na ziemiach polskich

1. Rolnictwo w trzech zaborach

- Sytuacja gospodarcza na ziemiach polskich w trzech zaborach była bardzo zróżnicowana. W XIX w. różnice te pogłębiały się, a więzi gospodarcze niegdyś łączące ziemie Rzeczypospolitej słabły.
- Najlepsze warunki dla rozwoju rolnictwa panowały w zaborze pruskim, szczególnie w Wielkopolsce i na pomorzu Gdańskim.
- W najgorszym położeniu było rolnictwo w Galicji, była najuboższa i najbardziej rozdrobniona. Brakowało miejsc pracy poza rolnictwem, gdyż przemysł na tych terenach słabo się rozwijał. Na wsi panowało przeludnienie.

2. Rozwój przemysłu

- Rozwój przemysłu również był bardzo zróżnicowany. Zależał głównie od tego, jaką rolę państwo zaborcze wyznaczało terenom RP w swoim systemie gospodarczym.
- Najszybciej rozwijało się Królestwo Polskie. Przyczyniło się do tego w dużej mierze zniesienie granicy celnej między Kongresówką a Rosją w 1851 roku. Gdy car zniósł pańszczyznę, dużo ludzi przeniosło się do miast, gdzie szukano zatrudnienia w przemyśle. Najbardziej było to widoczne w **okręgu łódzkim**, w krótkim czasie stała się jednym z największych w Europie ośrodków włókienniczych w Europie. Łódź stała się **drugim** po Warszawie miastem na terenach polskich, liczyła ok. 500 tys. ludzi.
- O wiele bardziej zróżnicowany był **Warszawski Okrąg Przemysłowy**. Przeważała tu produkcja maszynowa i metalowa.
- W **Zagłębiu Dąbrowskim** dominował przemysł ciężki: huty, stalownie, kopalnie węgla kamiennego i zakłady maszynowe.
- Na ziemiach zabranych przemysł zbytnio się nie rozwijał, przeważało tam rolnictwo.
- Na ziemiach należących do Prus, przemysł najbardziej rozwijał się na Górnym Śląsku. Powstały tam liczne kopalnie, huty, koksownie. W Wielkopolsce najważniejsze dalej było rolnictwo
- W drugiej połowie XIX wieku Galicja dalej została zacofana gospodarczo. Mimo rozwoju Austro-Węgier, zbytnio nie objęto to obszarów ziemi polskich. Dopiero na początku XX w. władze próbowały wprowadzić w życie plan, który miał zintegrować komunikacyjnie i gospodarczo tą część zresztą monarchii. Początkowo główną gałęzią był przemysł przetwórczy oraz wydobycie soli (Wieliczka, Bochnia).
- W 1853 **Ignacy Łukasiewicz** wynalazł lampę naftową. Przyczyniło się to do zwiększenia popytu na ropę i rozwoju górnictwa naftowego.
- Głównym ośrodkiem wydobycia stało się Zagłębie Borysławsko-Dobrohobyckie.

- Społeczeństwo ziem polskich było zróżnicowane również pod względem narodowym. W zaborze rosyjskim dominowali Polacy, ale żyli tam też Ukraińcy, Białorusini i Żydzi. W Galicji oprócz Polaków i Ukraińców najliczniejszą grupą byli Żydzi. W zaborze pruskim na wsi mieszkały w większości Polacy, natomiast w miastach znaczny odsetek ludności stanowili Niemcy.
- Warto wiedzieć: Emigracja za chlebem - Druga połowa XIX w. charakteryzuje się nasileniem emigracji z ziem polskich. Najliczniej emigrowali mieszkańcy przeludnionych i ubogich ziem zaboru austriackiego. Szacuje się, że do 1914 r. ziemie polskie opuściło ok. 10 mln osób. Częstym kierunkiem wyjazdu stały się obie Ameryki, a tam szczególnie Stany Zjednoczone i Brazylia.

3. Asymilacja Żydów

- Odrębną grupą w społeczności żydowskiej byli **litwacy** – Żydzi uciekający na ziemie polskie w drugiej połowie XIX w. i na początku XX w. z Imperium Rosyjskiego, gdzie byli prześladowani. Nie byli zbyt gotowi na asymilację.
- Przeciwko asymilacji opowiadali się żydowscy nacjonalisci – **syjoniści**. Uważali oni, że Żydzi są odrębnym narodem, który powinien dążyć do utworzenia swojego państwa narodowego w Palestynie.